

Η ΗΘΙΚΟΠΟΙΗΣΙΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ Ο ΠΡΩΤΙΣΤΟΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΛΑΣΕΩΣ

Πολλά έγγραψαν πρό όλίγου έν ταίς έφημερίσι περί τής δικαιοσύνης παρ' ήμίν και γνώμαι τών έξεχόντων νομομαθών και άλλων έξηέχθησαν και πάντες κατέληξαν είς τό ότι χωλαίνει και ή δικαιοσύνη μέ μόνην τήν διαφοράν ότι δέν έκτρέπονται τά όργανα τής δικαστικής έξουσίας ούτω σκανδαλωδώς όσον τά τών άλλων έξουσιών. Και όντως χωλαίνει ή δικαιοσύνη διότι άλλως ήθελεν είναι όλως άκατανόητον, πώς, ένφ πάντες οί άλλοι κλάδοι τής δημοσίας ύπηρεσίας καρκινοβατοϋσιν, ή δικαστική έξουσία μόνη ποιεί εξαίρεσιν, άφ' οϋ έκ τής αύτης κοινωνικής ζύμης και τά δικαστήρια προέρχονται, έξ ής και πάσα άλλη έξουσία. 'Αλλ' ένφ πάντες άνομολογοϋν ότι προσκόπτει και ή δικαιοσύνη, τήν θεραπείαν τού κακού ζήτησαν είς τούς Νόμους, ό έστιν όλον τό βέρος έπεσέν είς τήν νομοθετικήν έξουσίαν, έξ ής τήν άνόρθωσιν οϋ μόνον τής νομοταλεστικής αλλά και τής δικαστικής έξουσίας άπεκδέχονται.

Όντως οί νόμοι μας οί μέν παλαιότεροι, καθό ξένοι και μή άπορρέοντες έκ τών ήθών και έθίμων τού τόπου, οί δέ νεώτεροι, καθό έσπευσμένως νομοθετούμενοι άνευ ώρίμου προηγουμένης μελέτης και προπαρασκευής, είσιν έν πολλοίς έλαττωματικοί και άκατάλληλοι είς τās ανάγκας τής κοινωνίας, και όλόκληρος ή νομοθεσία μας γρήζει άνακαθάρσεως· αλλά και άν τούτο κατορθωθή, και άν, όπερ δέν είναι άδύνατον, τούς άρίστους σχετικούς νόμους άποκτήσωμεν, άρκει άρά γε τούτο, όπως άνορθωθή ή δικαιοσύνη παρ' ήμίν ; 'Ο 'Ισοκράτης έν τφ 'Αρειοπαγίτικφ

λέγει, ότι οί νόμοι καθ' έαυτούς οϋδεμίαν έχουσιν ίσχύν και ότι ήν έχουσιν άρϋονται έκ τών χρηστών ήθών. 'Ο 'Αριστοτέλης έν τοίς πολιτικοίς του λέγει, ότι όλιγώτερον κακόν προξενεί ή τήρησις τών κακών νόμων ή ή μή τήρησις τών καλών. 'Ο δέ Πλάτων έν τοίς νόμοις λέγει, ότι επικινδυνότερον πρᾶγμα δέν είναι άλλο ή ή μεταβολή τών νόμων, ότι άσφαλής βάσις τής εύδαιμονίας τών λαών είσιν οϋχι οί νόμοι, άλλ' ή παιδεία και τά χρηστά ήθη. 'Ο δέ πολϋς έν τφ νεωτέρω νομικφ κόσμω Σαβινϋ λέγει, ότι δικαιον είναι τό τής συνθηείας και οϋχι τό τής νομοθεσίας, ότι, εάν δέν έννοήση, εάν δέν συναισθανθή ή κοινωνία τό δίκαιον, θα προσπαθήσιν να τό ματαιώση είτε διά τών μαρτύρων είτε διά τών δικαστών, τών ύπουργών, τών βουλευτών κλπ. 'Εν γένει δέ πάντες οί κοινωνιολόγοι άποφαίνονται ότι τό τελειότατον μέσον τής διορθώσεως τών κοινωνιών δέν είναι οί νόμοι, ότι ή πολυνομία και ή συχνή τών νόμων μεταβολή έμφαίνει ότι οί νόμοι δέν εφαρμόζονται, είτε ότι κακώς εφαρμόζονται. Τās άληθείας τούτας δέν ήδυνήθημεν να έννοήσωμεν άποχωρώντως, πολϋ δέ όλιγώτερον οί ιδιαίτερον είς τά τής πολιτείας άσχολούμενοι. 'Ιδού τί έγγραφε πρό τινων έτών άνήρ γνωστός παρ' ήμίν διά τόν άδολον πατριωτισμόν του και τās πολιτειολογικές μελέτας του : «Κατ' έμέ οϋχι ή άνατροφή θα καταβάλη τό ρουσφέτι· άπόδειξις ότι οί 'Αγγλοι άπηλλάγησαν όχι διά τής άνκτροφής, αλλά διά τών θεσμών, οτινες διά τής άνεξαρτησίας τής διοικήσεως καθίστων άδύνατον τό ρουσφέτι· πριν ή λάβωσι τούς τοιούτους θεσμούς είχον τήν αύτην άνκτροφήν μέ ήμας, αλλά τούτο δέν ήμπόδισε να κατασχεθή και προσαχθή είς τήν Βουλήν διορισμός ύπαλλήλου φέρων άγραφον τό όνομα και δοθείς είς ρουσφέτι κλπ.» 'Είναι τούτο βαθεία τών πραγμάτων μελέτη ; Πολλοϋ γε και δεϊ. Και όσον μέν άφορᾷ είς τούς άγγλους ή ίστορία τού άγγλικού έθνους μαρτυρεί ότι εκεί οί νόμοι είσι προϊόν τής κοινωνίας αύτης, τών ήθών και έθίμων της, είναι νόμοι άγγλικοί, είναι αύτό τό τής συνθηείας δίκαιον, κατά τόν Σαβινϋ επόμενοι τή κοινωνική καταστάσει, και μή προηγουμένοι αύτης. Οί 'Αγγλοι διελθόντες δια τά είδη τών πολιτευμάτων, ζυμωθέντες μέ τά άτυχήματα από δεκατριών αίωνων κατ' άρχάς μέν υπό ξένους ήγεμόνας, είτα δέ υπό έγχωρίους, ότε μέν τυραννικούς, ότε δέ μωρούς, κατώρθωσαν να αυτοδιοικωνται κατά διαμερίσματα, ή δέ αυτοδιοίκησις όφείλεται είς τήν θρησκείαν και τήν εργασίαν. 'Εάν δέ ύπᾶρξεν έποχή καθ' ήν έν 'Αγγλία συνέβαινεν ό,τι σήμερα συμβαίνει παρ' ήμίν, οϋχι οί θεσμοί, άλλ' ή ήθικοποίησης τής κοινωνίας, ή συναίσθησις αύτου τού κοινωνικού συμφέροντος έβελτίωσε τήν πολιτικήν των κατάστασιν· αύτή προϋκάλεσε

τοὺς καταλλήλους θεσμούς. Κοινωνίαν ἐκπεπτο-
κυῖαν ἠθικῶς δὲν δύνανται νὰ γαλθανίσωσιν οἱ
νόμοι· ὁ νόμος εἶνε χάριτος ἀψυχος αὐτὸς καθ'
ἑαυτὸν· nulla lex sine moribus, εἶπον οἱ Ρω-
μαῖοι, οἱ παρὰ πᾶν ἄλλο ἔθνος ἐγκύβαντες εἰς
τὰ τῶν νόμων. Ἀλλὰ τρανοτέραν ἀπόδειξιν
τούτου παρέχει ἡ σημερινὴ ἡμῶν κοινωνικὴ καὶ
πολιτειακὴ κατάστασις. Φέρομεν ἱκανὰ παραδεί-
γματα, ὅπως καταδειχθῆ, ὅτι καίτοι πολλοὶ νό-
μοι καλῶς κείνται παρ' ἡμῖν, ἐν τούτοις οὐδὲν
συντελοῦσι διὰ τὴν ἑλλειψιν ἀνατροφῆς.

α'.) Ἀπὸ 30ετίας ἰσχύει παρ' ἡμῖν ὁ περὶ λη-
ξιαρχικῶν πράξεων ἀστικὸς νόμος, καθ' ὃν ὀφεί-
λουν οἱ γονεῖς, οἱ σύζυγοι καὶ οἱ πλησιέστεροι
συγγενεῖς ἐπὶ τῇ ἐν τῷ Ποινικῷ Νόμῳ ὠρισμένη
ποινῇ νὰ ἀναφέρωσιν εἰς τὸν ἀρμόδιον ληξιαρχον
τὰς γεννήσεις, γάμους καὶ θανάτους, ὅπως συν-
ταχθῆ ἡ κατὰ τὸν Νόμον πράξις. Ἐκ περιερ-
γίας ἐπεσκέφθημεν κατ' αὐτάς τὰ ληξιαρχικὰ
βιβλία τοῦ δήμου Πατρῶν, τῆς δευτερευούσης
πόλεως τῆς Ἑλλάδος, καὶ εἶδομεν ὅτι ἀπ' ἀρχῆς
τοῦ ἔτους τούτου μέχρι τοῦδε δύο μόνον γεννή-
σεως πράξεις συνετάχθησαν!

β'.) Ὑπάρχει νόμος καθ' ὃν οὔτε διορισμὸς
οὔτε παύσις δικαστικοῦ κλητῆρος γίνεται ὑπὸ
τοῦ Ὑπουργείου τῆς Δικαιοσύνης ἀνευ γνωμο-
δοτήσεως τοῦ οἰκείου Συμβουλίου τῶν Πρωτοδι-
κῶν. Κατὰ δὲ Β. Διάταγμα τοῦ 1866, ἐκδοθὲν
ἐπὶ τῇ βῆσει τοῦ ὀργανισμοῦ τῶν Δικαστηρίων,
καθ' ὃν ὀρίζεται διὰ διατάγματος ὁ ἀριθμὸς τῶν
κλητῆρων τῆς περιφέρειας ἐκάστου πρωτοδικείου
τῇ γνωμοδοτήσῃ τοῦ Δικαστηρίου ὁ ἀριθμὸς τῶν
δικαστικῶν κλητῆρων ὠρίσθη τοῦ μὲν Πρωτοδι-
κείου Ἀθηνῶν εἰς 120, τοῦ τῶν Πατρῶν εἰς 110
καὶ οὕτω καθεξῆς. Ἐν τούτοις τοῦ μὲν Πρωτο-
δικείου Ἀθηνῶν ὁ ἀριθμὸς τῶν κλητῆρων ἀνήλθεν
εἰς 250, τοῦ τῶν Πατρῶν εἰς ὑπερδιακοσίους
καὶ δὲν παύουν οἱ διορισμοὶ προκαλουμένης διὰ
πάντα τοιοῦτον τῆς τοπικῆς γνωμοδοτήσεως τοῦ
δικαστικοῦ Συμβουλίου, ἐναντίον τοῦ ἀνωτέρου
διατάγματος καὶ τῶν Νόμων. Τοῦτ' αὐτὸ συμβαί-
νει καὶ εἰς τὰ ἄλλα Πρωτοδικεῖα τοῦ κράτους,
ἐνθα ὁ ἀριθμὸς τῶν δικαστικῶν κλητῆρων ὑπερ-
ἔβη τὸν νόμον. Τίς δὲ ἄγνοεὶ ὅτι ἡ πληθὺς τῶν
δικαστικῶν κλητῆρων κατέστη ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖ-
στον μάλιστα καταπιεστικὴ τῶν ἰδιωτῶν!

γ'.) Κατὰ τοὺς ἀφορῶντας τὴν ταχυδρομικὴν
ὑπηρεσίαν νόμους πᾶσα μεταβολὴ εἰς τὸ προσω-
πικὸν τῶν ὑπαλλήλων γίνεται τῇ προτάσει τοῦ
γενικοῦ διευθυντοῦ, διὰ νεωτέρου δὲ νόμου προσ-
φάτως ἐκδοθέντος, δυνάμει τοῦ ὁποίου ἠνώθη ἡ
ταχυδρομικὴ ὑπηρεσία μετὰ τὴν τῶν τηλεγράφων,
τῇ γνωμοδοτήσῃ συμβουλίῳ ἀνωτέρων ὑπαλλή-
λων ἐδρεύοντος ἐν Ἀθήναις. Ἐν τούτοις ὡσάκις
τὸ ὑπουργεῖον τῶν ἐσωτερικῶν θέλει νὰ διορίσῃ,
νὰ παύσῃ ἢ ἄλλην τινα μεταβολὴν νὰ εἰσαγάγῃ
γενικωτέρην εἰς τὸν ταχυδρομικὸν ἢ τηλεγραφικὸν

κλάδον κατὰ τὰς ἀξιώσεις τῶν κατὰ τόπους πο-
λιτικῶν κομμάτων, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ἵνα μὴ εἴ-
πωμεν ἐκάστοτε, ὑποβάλλεται ἰδιαίτερος ὑπὸ
τοῦ ὑπουργοῦ εἰς τὸ συμβούλιον ἢ εἰς τὸν διευ-
θυντὴν ἢ μεταβολὴ καὶ ταύτην ἐπισήμως οὗτος
προτείνει εἰς τὸ ὑπουργεῖον, ὡς ἐξ αὐτοῦ ἢ τοῦ
συμβουλίου προερχομένην. Οὕτως ὁ Νόμος ὅστις
σκοπεύει νὰ περιορίσῃ τὴν ἐξουσίαν τοῦ ὑπουρ-
γοῦ καθίσταται ἀχρηστος.

δ'.) Ἡ ἐκ τῶν φυλακῶν ἐξαγωγή φυλακισμένου
γινομένη ὑπὸ τῶν ἐπιτετραμμένων τὴν φύλαξιν
αὐτῶν τιμωρεῖται ὑπὸ τοῦ Ποινικοῦ Νόμου εἰς
βαθμὸν κακουργήματος, εἰδικαὶ δὲ ἐπιτροπεῖαι
ἔχουν συσταθῆ δι' εἰδικοῦ νόμου πρὸς ἀκριβεστέ-
ραν ἐπίβλεψιν τῶν φυλακῶν. Ἐν τούτοις ἐκά-
στοτε ἐξέρχονται τῶν φυλακῶν κατάδικοι ἐπὶ
βαρυτάτοις ἐγκλήμασι μεταβαίνοντες εἰς τὰ χω-
ρία τῶν ἢ περιφερόμενοι ἐν ταῖς πόλεσι τῇ πρω-
τοβουλίᾳ αὐτῶν τῶν ἐπιτροπειῶν τιτλοφορούμε-
νοι ὑπηρετῶν τῶν φυλακῶν.

ε'.) Ἐκάστοτε γίνονται ἐπιθεωρήσεις τῶν ἀρ-
γείων τῶν Πρωτοδικείων, Εἰρηνοδικείων, Συμ-
βολαιογραφείων, Ὑποθηκοφυλακείων ὑπὸ τῶν
ἀρμοδίων εἰσαγγελέων, εἰδικὸς δὲ νόμος ἀπαι-
τεῖ πᾶσα παρακατάθεσις χρημάτων παρὰ γραμ-
ματεῖ Δικαστηρίου καὶ Συμβολαιογράφου νὰ
εἰσάγωνται ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν εἰς τὸ οἰκεῖον
ταμεῖον τοῦ Κράτους. Ἐν τούτοις πόσα συμ-
βόλαια συντάσσονται ἐπὶ μὴ καταλόγου ἐν-
σήμου χάρτου! καὶ πόσα ἐκπληστηριάσματα,
πόσα παρακαταθέσεις ἄλλαι χρημάτων κα-
ταβροχθίζονται ἐν ὄλῳ ἢ ἐν μέρει ὑπὸ τῶν
παρ' οἷς παρακατετέθησαν, πόσοι δὲν διαχειρί-
ζονται τὰς καταθέσεις ταύτας! Καὶ πόσοι τα-
μίαι τοῦ Κράτους δὲν διαχειρίζονται τὰ χρή-
ματα τοῦ δημοσίου τοκίζοντες ταῦτα ἢ χρησι-
μοποιῶντες ταῦτα εἰς ἐνοικιάσεις ἐναντίον τοῦ
λογιστικοῦ Νόμου; Πρὸ ὀλίγου διηγεῖτό μοι
ἔμπορος γνωστὸς ἐν Πάτραις, ὅτι ἔχων λαμβά-
νειν ὡς ἐπισπεύδων δανειστῆς ἐκπληστηριάσμα
ἀπὸ ἑνα τῶν Συμβολαιογράφων Πειραιῶς ἐξ-
ναγκάζετο παρ' αὐτοῦ νὰ τῷ δώσῃ φρ. 800!

ς'.) Οἱ προϋπολογισμοὶ τῶν Μονῶν ἐπιθεωροῦν-
ται κατὰ τὸν νόμον ἀπὸ τὸν οἰκεῖον ἀρχιερέα, καὶ
ἀπὸ τὴν ἀρμοδίαν διοικητικὴν ἀρχήν, ὑποβάλλ-
ονται δὲ καὶ εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῶν ἐκκλησια-
στικῶν ἐν συνοπτικῷ πίνακι. Ἰδετε τὸν προϋπο-
λογισμὸν τῶν περισσοτέρων Μονῶν καὶ τοὺς σχε-
τικοὺς ἀπολογισμοὺς. Ὁ προϋπολογισμὸς τῆς
Μονῆς Πεντέλης ἐχούσης 15—20 μοναχοῦς ἀνέρ-
γεται μέχρι διακοσίων χιλιάδων δραχμῶν! ὅτι
δὲ εἶναι προϊόν πλαστογραφίῶν ἀπιστίας κλπ. ὁ
σχετικὸς ἀπολογισμὸς, τὸ βλέπει τις κοίτῃς ἐκά-
στην σελίδα ἐκ πρώτης ὄψεως· τὰ αὐτὰ περίπου
συμβαίνουν εἰς τὰς πλείστας τῶν Μονῶν τοῦ
κράτους· διατί; αἱ ὑπάρχουσαι ἐκκρεμεῖς ἀνα-
κρίτεις κατὰ τῶν ἡγουμενοσυμβουλίων καὶ πρω-

τίστωσ κατα τού τῆσ Πεντέλησ εἰσ τὸ Πρωτοδικεῖον Ἀθηνῶν ἀπὸ δεκαετίας μένουσ εἰσ τὰ ἀρχεῖα τὰ ἀνακριτικὰ περιμένουσαι τὴν παραγκρῆν, αἱ δὲ ἐπιθεωρήσεισ ὑπὸ τῶν ἀρχιερέων τῆσ διοικητικῆσ ἀρχῆσ καὶ τοῦ ὑπουργεῖου τῶν προϋπολογισμῶν καὶ ἀπολογισμῶν γίνονται τυπικῶσ καὶ ἐν γνώσει πολλὰκισ.

Ζ.) Νόμοσ αὐστηρότατοσ ἐξεδόθη τὸ 1866 τιμωρῶν τοὺσ ἐξ ἀμελείασ ἐμπρηστάσ τῶν δασῶν μὲ φυλάκισιν ἐνὸσ ἔτουσ, ἐπιβάλλει δὲ ποινὰσ καὶ εἰσ αὐτοὺσ τοὺσ Δημάρχουσ, εἰσ ὧν τὴν περιφέρειαν ἐγένετο ἡ πυρκαϊᾶ, ἐν τούτοισ τὰ δάση ἐκάστοτε καίονται, διότι ὁ νόμοσ δὲν ἐφαρμόζεται.

Ἡ.) Δρακόντειοί εἰσιν οἱ νόμοι περὶ ζωοκλοπίασ καὶ ζωοκτονίασ μέχρι ἀπανθρωπίασ, διότι πάντα κάτοχον ἀσφραγίστου ζώου ἀνεξετάστωσ θεωρεῖ ζωοκλόπον καὶ διατάσσει τὴν ἀμέστωσ προφυλάκισιν του· ἐν τούτοισ ἡ ζωοκλοπία οὐ μόνον δὲν περιορίσθη, ἀλλ' ἐξετάθη ἔκτοτε.

Θ.) Τῶν ἐν ἀδείᾳ διατελούντων ὑπαλλήλων τὸ ἥμισυ τῆσ μισθοδοσίασ κατὰ τὸν νόμον κρατεῖται ὑπὲρ τοῦ ταμεῖου τῶν συντάξεων, ἐκτὸσ ἀν ἀπουσιάζουσ λόγῳ ἀσθενείασ. Ἐν τούτοισ ἐὰν παρατηρήσῃ τις τὰ φύλλα τῆσ Ἐφημερίδοσ τῆσ Κυβερνήσεωσ, θὰ ὑποθέσῃ ὅτι ἐπιδημικὴ τις νόσοσ προσέβαλε τοὺσ πλείστουσ τῶν ὑπαλλήλων, οἵτινεσ λόγῳ ἀσθενείασ πάντοτε λαμβάνουσ ἀδειαν καὶ οὐχὶ δι' ἄλλον λόγον.

Εἶναι περιττὸν νὰ ἐξακολουθήσωμεν ἀπαριθμοῦντεσ παραδείγματα ἀπειρα παρ' ἡμῖν ἀποδεικνύοντα ὅτι οὐχὶ οἱ νόμοι, ἀλλ' ἡ ἠθικοποίησισ τῆσ κοινωνίασ σώζει τὰ ἔθνη, καὶ ὅτι αὕτη θέλει ἀπαλλάξει καὶ ἡμὰσ τῆσ νοσηρᾶσ πολιτειακῆσ καταστάσεωσ, καθιστῶσα τὴν δικαιοσύνην ἀληθῆ τῆσ θέμιδοσ νόον· ἀλλωσ διὰ τῆσ μεγάλης αὐστηρότητοσ τῶν νόμων τὸ ἐγκλημα μετατίθεται, ἀλλὰ δὲν ἐκλείπει. Δρακόντειοσ ὄντωσ ἦτο ὁ περὶ ἐκτοπίσεωσ παντὸσ συγγενοῦσ τῶν ληστῶν νόμοσ τοῦ 1867 καὶ ἀντικρυσ ἐναντίοσ εἰσ τὰσ βεμελιώδεισ ἀρχὰσ τοῦ δικαίου καὶ τοῦ ἡμετέρου Συντάγματοσ, ἀλλὰ τὴν ληστείαν δὲν τὴν ἐξῆλειψε, τὴν μεταφέρει ἐκ τῶν ὀρέων εἰσ τὰσ πόλεισ. Ὁ Τάκοσ μετὰ τῶν Ἀσβανιταίων, ὁ Νταβέλησ καὶ ὁ Σπανὸσ ἔφυγον ἀπὸ τὰ ὄρη, ἀλλ' εἰσῆλθον εἰσ τὰ τελωνεῖα, εἰσ τὰ ταμεῖα καὶ παντοῦ ὅπου χρημάτων διαχειρίσισ.

Συμπεραίνοντεσ λοιπὸν λέγομεν ὅτι τὸ ζήτημα τῆσ δικαιοσύνησ δὲν εἶναι ζήτημα νόμων, ἀλλὰ ζήτημα προσώπων, εἶναι ζήτημα συναίσθησεωσ καθήκοντοσ, ζήτημα συνειδήσεωσ. Λέγοντεσ δὲ ὅτι ἡ δικαιοσύνη εἶναι ζήτημα προσώπων, δὲν ἐγνωσοῦμεν μόνουσ τοὺσ δικαστικουσ ὑπαλλήλουσ, ἐννοοῦμεν τὴν κοινωνίαν ὀλόκληρον. Διότι εἰσ τὴνο ἀπογομῆν τῆσ δικαιοσύνησ προηγεῖται ἡ ἀνέυρεσισ τοῦ δικαίου, καὶ εἰσ ταύτην συντρέχει πρωτίτωσ αὕτη ἡ κοινωνία.

Προβάλλεται τὸ δικαίον; Εἶτε ἡ προσβολὴ ἐπιρρέει εἰσ μόνον τὸ ἄτομον τὸ ἀμέστωσ προσβληθὲν εἶτε εἰσ τὴν κοινωνίαν ὀλόκληρον, τὰ ἐντεταλμένα τὴν ἐφαρμογῆν τῶν νόμων πρόσωπα θὰ καταφύγουσ εἰσ αὕτην τὴν κοινωνίαν, εἰσ τοὺσ μάρτυρασ, πρὸσ βεβίωσιν τῆσ πράξεωσ· αὐτοί εἰσιν οἱ ὀφθαλμοί τῆσ δικαιοσύνησ. Ὡσ ἐπὶ τὸ πολὺ, ἐν κοινωνίᾳ, ἐν ἣ ὑπάρχει συναίσθησισ τοῦ δικαίου τοῦ ὅτι τὸ κακόν, τὸ ὀποῖον γίνεται σήμερον εἰσ τὸν Α, θὰ γείνη αὔριον εἰσ τὸν Β, καὶ οὕτω καθεξῆσ, ἡ δικαστικὴ ἐξουσία εὐρίσκει τὰ μέσα τῆσ βεβαιώσεωσ τῆσ πράξεωσ· ἐκ τοιαύτησ δὲ κοινωνικῆσ ζύμησ προερχόμενοι καὶ αὐτοί οἱ λειτουργοί τῆσ θέμιδοσ, συναίσθάνονται τὸ ὑψηλὸν αὐτῶν καθήκον, καὶ ἡ δικαιοσύνη θριαμβεῖ. Κοινωνία, ἐν ἣ ἡ προσβολὴ τοῦ δικαίου μηδεμίαν ἢ ἐλαχίστην ἐμπνέει αἰσθησιν, ἡ κοινωνία αὕτη οὐδεμίαν συνδρομῆν παρέχει εἰσ τὰ ὄργανα τῆσ δικαστικῆσ ἐξουσίασ πρὸσ ἀνακάλυψιν τῆσ πράξεωσ, τούναντίον πόλεμον ἔχει ἡ δικαιοσύνη πρὸσ αὕτην προσπαθοῦσαν ν' ἀφάρπασῃ εἰσ τὰσ χεῖρασ τῆσ τὸν προσβαλόντα τὸ δικαίον καθόλου ἢ ἐν μέρει. Καὶ αὐτοί δὲ οἱ λειτουργοί τῆσ θέμιδοσ εἰσι προϊόντα ἀνάλογα τοιαύτησ κοινωνικῆσ καταστάσεωσ.

Ἄλλὰ πῶσ κατορθοῦται νὰ ἐννοήσῃ ἡ κοινωνία τὸ δικαίον καὶ σὺν αὕτῃ καὶ αὐτοί οἱ λειτουργοί τῆσ θέμιδοσ τὸ ὑψηλὸν αὐτῶν καθήκον; Ἄρκει ἄρα γε ἡ διοικητικὴ ἀνάπτυξισ ἀνευ ἠθικῆσ μορφώσεωσ, ἀνευ διαπλάσεωσ τῆσ καρδίασ; αὕτη δὲ ἐπιτυγχάνεται ἀνευ θρησκευτικῆσ ἀνατροφῆσ; Ὡσ δὲν δύναται νὰ ἐννοηθῇ ἀνθρωποσ λογικὸσ ἀνευ συνειδήσεωσ, δι' ἧσ διακρίνει τὸ ἀγαθὸν τοῦ κακοῦ, οὕτω δὲν δύναται νὰ ἐννοηθῇ διανοητικὴ ἀνάπτυξισ ἀνευ ἠθικῆσ μορφώσεωσ. Ὡσ δὲ ὁ ἀνθρωποσ ὄσω μᾶλλον ἀναπτύσσεται διανοητικῶσ τόσω μᾶλλον ἀνακαλύπτει τὴν ἀγνωσίαν του καὶ τὴν ὑπαρξιν παγγνώστου ὄντοσ, οὐ ἀνευ ἡ ἔφεσισ τοῦ ἀνθρώπου εἰσ τὸ ἐπιπλέον τελειοποιεῖσθαι δὲν ἐξηγεῖται, διὸ καὶ ὁ πολὺσ Νεῦτων παρωμοιάζεν ἑαυτὸν μὲ τὰ μικρὰ παιδία, τὰ παρὰ τὸν ὀκεανὸν χαίροντα εἰσ τὴν ἀνακάλυψιν λίθου λειοτέρου τῶν ἄλλων ἢ κορυφῆσ ὀρειοτέρησ, ἐν ᾧ ὁ τῆσ ἀληθείασ μέγασ ὀκεανὸσ ἐστιν ἀγνωστοσ, οὕτωσ ὁ αὐτοὸσ ἀνθρωποσ ὄσω μᾶλλον τελειοποιεῖται ἠθικῶσ τόσω ἀνακαλύπτει τὴν ἠθικὴν του ἀτέλειαν καὶ τὴν ἀναγκαίαν ὑπαρξιν τοῦ τελείου ἠθικοῦ ἀγαθοῦ. Ὡσ δὲ ἠθικὴ ἀνευ θρησκείασ, ἀλλὰ κατὰ συνθήκην, ἐστὶν ἑκατανόητοσ, οὕτω καὶ ἡ κοινωνία, ἐν ἣ ἐλλεῖπει ἠθικὴ μόρφωσισ, εἶναι κοινωνία κτηνώδησ, δὲν εἶναι κοινωνία ἀνθρώπων. Διὸ καὶ οἱ ἀρχαῖοι φιλόσοφοι ἔλεγον ὅτι τὸ ὀμολογοῦμενωσ τῆ φύσει ζῆν τοῦτ' ἐστι τὸ κατ' ἀρετὴν ζῆν. Οὐ μόνον δὲ οἱ Στωῖκοι φιλόσοφοι οἱ ὑπερναβάντεσ τὸ σκότοσ τῆσ ὕλησ καὶ διιδόντεσ τὴν αἰώνιον ἀλήθειαν, τὸν ἕνα καὶ ἑπατοντα εἰδίδα-

σκον ότι τὸ ἠθικὸν καθῆκον ἐπιβάλλεται ἀνωθεν, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνοι ἐκ τῶν ἀρχαίων φιλοσόφων ὅσοι ἐθεοποίησαν τὴν ὕλην ἀπεθαύμαζον τοὺς εἰσηγησαμένους τοῖς ἀνθρώποις τὸ θεῖον ὡς ἀναγκαιάν ὑπόθεσιν διὰ τὴν συγκράτησιν τῶν κοινωνιῶν. Τὸ ἠθικὸν καθῆκον ὑπερήφωσεν ἐν τῇ ἀρχαιότητι ἡ διδασκαλία τοῦ Σωκράτους, ὅστις δι' αὐτοῦ ἐπολέμησε τὴν ψευδοδιδασκαλίαν τῶν σοφιστῶν καὶ ἐπ' αὐτοῦ προσεπάθησε νὰ οἰκοδομήσῃ τὴν πολιτείαν τὴν Ἀθηναϊκὴν. Ἡ ἰδανικὴ αὕτη πολιτεία, ἣν διείδεν ὁ Σωκράτης, ἀλλὰ δὲν κατώρθωσε νὰ πραγματοποιήσῃ, εἶναι ἡ χριστιανικὴ πολιτεία, ἣτις, σκοποῦσα τὴν πραγμάτωσιν τοῦ ἠθικοῦ νόμου ἐν τῇ κοινωνίᾳ, πρώτη ἀνέγραψεν ὡς θεμελιώδεις ἀρχὰς πάσης κοινωνίας τὴν ἰσότητά καὶ ἀδελφότητα, ἐξαγγείλασα διὰ τοῦ θεμελιωτοῦ αὐτῆς τὸ «οὐκ ἐνὶ δούλῳ, οὐδὲ ἐλεύθερος, οὐκ ἐνὶ ἄρσεν καὶ θῆλυ» καὶ τὸ «ἀγαπᾶτε ἀλλήλους». Τὰς ἀρχὰς ταύτας μάτην ἐπιζητοῦσιν ἐκτὸς τῆς θρησκείας οἱ ὀπαδοὶ τῆς ὕλης καὶ τῶν Ἐπικουρείων τῆς ἀρχαιότητος. Ἐκτὸς τῆς θρησκείας δὲν ὑπάρχει ἠθικὸν καθῆκον, τοῦτο ἐπιβάλλει ἡ αἰώνιος ἀλήθεια· ἐκτὸς αὐτῆς δὲν ὑπάρχει δίκαιον, ἀλλὰ τὸ ἐγὼ, τὸ ἀτομικὸν συμφέρον· τοῦτο μαρτυρεῖ ἡ ἱστορία τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ὁ βίος τῶν ἐθνῶν, ἀλλὰ καὶ αὕτη ἡ ἱστορία τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ ἀειμνήστου κυβερνήτου τῆς Ἑλλάδος μέχρι σήμερον ἐξετάθη ἡ Παιδεία εἰς τὸ Κράτος μέχρι καὶ τῶν μικροτάτων χωρίων, συνετάθησαν ἀνώτερα ἐκπαιδευτήρια εἰς τὰς πρωτεύουσας τῶν πόλεων, τὸ Πανεπιστήμιον λειτουργεῖ ἀπὸ πεντηκονταετίας, καὶ Ἰνστιτούτον Ἀκαδημαϊκὸν προπαρεσκευάσθη, ἐν τούτοις τὰ ἐγκλήματα ὁσημέραι αὐξάνουν. Καὶ ἐν ᾧ ἐπὶ Καποδιστρίου ταῦτα ἦσαν ὀλιγώτερα, ἀπὸ τῆς Βασιλείας τοῦ Ὄθωνος ἤξησαν ἐπαισθητῶς καὶ ὁσημέραι αὐξάνουν. Καὶ ἐν ᾧ ἐπὶ Ὄθωνος συνιστῶντο Κακουργιοδικεῖα ἅπαξ τοῦ ἔτους, ἀνὰ ἕν εἰς ἕκαστον Νομὸν, ὅπως δικάσῃ 15—20 κακουργήματα, σήμερον συνιστῶνται Κακουργιοδικεῖα δις καὶ τρίς κατ' ἔτος, οὐ μόνον ἐν τῇ ἑδρᾷ ἐκάστου Νομοῦ, ἀλλὰ καὶ εἰς πολλὰς ἑδρας ἐπαρχιῶν, καὶ διαρκούσης ἐκάστης συνόδου 2—3 μῆνας, δὲν προφθάνουν νὰ δικάσουν τὰ εἰσαγόμενα κακουργήματα, καίτοι ἐκδικάζουν δύο καὶ τρεῖς καὶ τέσσαρας πολλάκις δίκας καθ' ἐκάστην. Εἰς δὲ τὰ Πλημμελειοδικεῖα εἰσάγονται τοσαῦτα πλημμελήματα, ὥστε μὴ ἐπαρκοῦντα νὰ ἐκδικάζωσι, καίτοι τρίς καὶ τετράκις τῆς ἐβδομάδος τὰ σπουδαιότερα ἐξ αὐτῶν συνεδριάζουσιν, ἀφίνου κατ' ἔτος ἔλλειμμα περιμένον τὴν αὐξήσιν τῶν Δικαστηρίων, ὅπως ἐπαρκῶσιν εἰς τὴν ἐκδίκασιν. Διατί ταῦτα; διότι ἐγαλαρώθη ἡ ἠθικὴ ἀνατροφή, διότι παραμελήθη ἡ θρησκευτικὴ. Διδάσκων ἄλλοτε ὁ Θεόφιλος Κατρὴς ἐν κρυπτῷ καὶ παραβύστῳ ἐν

Ἄνδρῳ κατὰ τῆς ἐπικρατούσης θρησκείας, συνεκίνησεν ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα, εἰσῆχθη εἰς δίκην καὶ καταδικασθεὶς ἀπέθανεν ἐν ταῖς φυλακαῖς, ὄθεν νόκτωρ ἐξαχθεὶς ἐκαλύφθη ὑπὸ τὴν γῆν. Σήμερον καθηγηταὶ τοῦ Γυμνασίου, ὁμόσαντες ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου καὶ τῆς ἐν τῷ θεμελιώδει νόμῳ ἀναγνωριζομένης θρησκείας τοῦ Κράτους, προσηλυτίζουσι ἀναφανδὸν εἰς τὰ δόγματα τοῦ μονοθεϊσμοῦ. Ἀπὸ τῆς ἑδρας τοῦ Πανεπιστημίου κατεριωνεύονται αὐτοῦ τοῦ Ὑψίστου Ὁντος, καὶ διδάσκεται ὁ ὕλισμός, καὶ ὁμοῦ οὐδεμίαν τοῦτο ἐμποεῖ αἰσθῆσιν. Αὐτὸ τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ἀνεξετάστως εἰσῆγαγεν ἄλλοτε εἰς τὰ σχολεῖα πρὸς ἀνάγνωσιν βιβλία, ἐν οἷς αἱ ἅγιοι Γραφαὶ ἐκαλοῦντο μυθολογία τῶν Ἑβραίων, ἀλλὰ καὶ τοῦτο οὐδεμίαν ἐνεποίησεν αἰσθῆσιν. Διὰ τοῦτο εἶναι ἀξιοὶ ἐθνικῆς εὐγνωμοσύνης οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἠθικοποίησιν τῆς ἡμετέρας κοινωνίας διὰ τῆς ἀληθοῦς θρησκευτικῆς ἀνατροφῆς. Ἐχομεν ἀνάγκην ἐπιστημονικῆς διδασκαλίας, φιλοσοφικῆς διδασκαλίας τῆς χριστιανικῆς θρησκείας, δι' ἧς θέλει χειραφετηθῆ μὲν ἀφ' ἐνός ἡ ἡμετέρα πατρίς ἀπὸ τῶν προλήψεων καὶ δεισιδαιμονιῶν τῶν πολλῶν ἀποσπαθῶσι δ' ἀφ' ἑτέρου τῶν δεσμῶν τῆς ὕλης πολλοὶ τῶν παρ' ἡμῖν λογίων, οἵτινες κατ' ἀπομίμησιν, ὡς ἐν πᾶσι δυστυχῶς συμβαίνει, καὶ οὐχὶ ἐν πεποιθήσει ζητοῦν νὰ ἐπαναφέρωσιν εἰς τὴν ἑλληνικὴν κοινωνίαν τὴν ἀχλὺν τῆς ὕλης, τὴν ὁποίαν τὸ δαιμόνιον πνεῦμα τοῦ Σωκράτους ἐπεχείρησε νὰ διασκεδάσῃ εἰς τὴν ἀρχαιότητα. Ἐχομεν ἀνάγκην χριστιανικῆς ἀναπλάσεως. Ἐργαστήριον πνευματικόν, Σύλλογος ἀναπλαστικὸς μέγιστον προτιθέμενος σκοπὸν ἀνάγκη νὰ ὑποστηριχθῆ παρὰ παντός Ἕλληνας ἀγαπῶντος τὴν πατρίδα του. Διότι ἡ ἐνωσις τῶν ὕγιων χριστιανικῶν στοιχείων θέλει ἀποτελέσει δύναμιν, ἣτις πρὸς τῇ ἠθικοποίησιν τῆς κοινωνίας ἐφαρμόζουσα τὰς ἀρχὰς τοῦ Εὐαγγελίου θέλει προϊόντος τοῦ χρόνου πληρῶσει καὶ τὰς πολυειδεῖς αὐτῆς ἀνάγκας. Σωματεῖα σκοποῦντα τὴν θρησκευτικὴν διδασκαλίαν καὶ περίθαλψιν τῶν ἐν ταῖς φυλακαῖς, αἵτινες κατήντησαν τόποι διαφθορᾶς καὶ γυμνότητος, τὴν περίθαλψιν τῶν ἀπόρων οἰκογενειῶν τῶν φυλακισμένων, τὰς ὁποίας παιδεύουν αἱ πράξεις ἐκείνων, τὴν ὅσον οἷον τε εὐωνοτέραν καὶ ὑγιεστέραν τροφήν τῶν ἐργατικῶν τάξεων, τὴν ἀπαλλαγὴν τοῦ τόπου ἀπὸ τῆς πληγῆς τῆς πολυτελείας καὶ τῶν συνεπειῶν αὐτῆς κλπ. κλπ. θέλουν κατ' ὀλίγον ἐξαγάγει τὸ ἔθνος ἀπὸ τῆς μαρασμώδους αὐτοῦ καταστάσεως, ἐξ ἧς εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐξέλθῃ διὰ μόνης τῆς Κυβερνητικῆς μερίμνης.

ΕΓΘ. ΚΑΡΑΚΛΑΟΣ.